

## بررسی علل بی‌نظمی در آغاز نیمسال تحصیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی از منظر اعضای هیأت علمی

آرام تیرگر<sup>۱\*</sup>، سید حسین موسوی<sup>۲</sup>، مصطفی پویا کیان<sup>۳</sup>، خدابخش جوانشیر<sup>۴</sup>، زهرا آقالری<sup>۵</sup>

### چکیده

مقدمه: برگزاری کلاس‌های آموزشی براساس تاریخ تعیین شده از سوی دانشگاه نوعی نظم و تبعیت از قوانین آموزشی محسوب می‌شود. اما آنچه در حال حاضر شاهد آن هستیم تأخیر یک یا چند هفته‌ای در شروع ترم تحصیلی است. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین علل بی‌نظمی در آغاز ترم تحصیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی از منظر اعضای هیأت علمی، انجام پذیرفت.

روش بررسی: مطالعه توصیفی مقطعی حاضر در سال ۱۳۹۵، به شیوه در دسترس با مشارکت ۵۹ نفر از اعضای هیأت علمی سه دانشگاه علوم پزشکی (بابل، شهید بهشتی و ایران)، انجام شد. ابزار مورد استفاده، پرسشنامه‌ای ۲۲ سؤالی مشتمل بر چهار بخش در مورد عوامل مؤثر بر بی‌نظمی بود. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط تیمی از اساتید و پایایی آن با استفاده از روش آزمون-بازآزمون ( $r=0/82$ ) مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

نتایج: اکثر اعضای هیأت علمی شرکت‌کننده در مطالعه مرد (۳۴ نفر) بودند. بیشترین سهم آن‌ها استادیار (۲۳ نفر) و متوسط سابقه کار آنان  $8/6 \pm 15/24$  سال بود. پرسش از آنان در خصوص علل غیبت دانشجویان نشان داد که مهم‌ترین عامل غیبت به عقیده آن‌ها، ترغیب دوستان دانشجو برای شرکت نکردن در کلاس‌های آغاز ترم ( $4/29 \pm 0/773$ ) و مهیا نبودن امکانات رفاهی مانند خوابگاه و غذاخوری در آغاز ترم تحصیلی ( $3/74 \pm 1/28$ ) بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌ها، وقوع بی‌نظمی در آغاز هر ترم تحصیلی، تحت تأثیر عوامل مختلف به‌ویژه ترغیب همکلاسی‌ها برای شرکت نکردن در کلاس است اما استادان با اثرگذاری مطلوب خود می‌توانند از آن پیشگیری نمایند.

واژه‌های کلیدی: دانشجویان، عضو هیأت علمی، دانشگاه

- ۱- استاد گروه پزشکی اجتماعی و عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
- ۲- استادیار گروه تکنولوژی پرتوها، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
- ۳- استادیار گروه مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۴- دانشیار گروه فیزیوتراپی و عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات اختلال حرکت، دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
- ۵- کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

\* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۹۱۱۳۱۳۳۷۸۱ پست الکترونیکی: [a.tirgar@mubabol.ac.ir](mailto:a.tirgar@mubabol.ac.ir)

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۰۷

تاریخ بازبینی: ۱۳۹۸/۰۸/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۶/۲۷

## مقدمه

برگزاری کلاس‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی براساس تقویم و تاریخ تعیین شده از سوی آنها لقاء کننده نوعی نظم و تبعیت از آن در بین دانشجویان از طریق قوانین آموزشی محسوب می‌شود. اما آنچه که در حال حاضر در بسیاری از دانشگاه‌های علوم پزشکی و چه بسا در دیگر مراکز آموزش عالی کشور شاهد آن هستیم آن است که شروع هر ترم تحصیلی با بی‌نظمی‌ها و به تعبیری دیگر با تاخیر یک یا چند هفته‌ای همراه است (۱).

دانشگاه‌های علوم پزشکی وظیفه تربیت نیروی انسانی متعهد و منضبط را برعهده دارند (۲). چنانچه دانشجویان علوم پزشکی که نیروی جوان و اثرگذار جامعه محسوب می‌شوند (۳)، در سیستم آموزشی به افرادی بی‌نظم و بی‌تفاوت نسبت به قوانین تبدیل شوند، اثرات مخرب آن در آینده، در محیط شغلی و حتی وظایف اجتماعی و انسانی و سلامت انسانها نمایان خواهد شد (۴). با توجه به نقش مهم دانشگاه‌های علوم پزشکی، به عنوان ارائه‌کنندگان خدمات بهداشتی درمانی، لزوم وجود نظم در نظام آموزشی به عنوان بستر واقعی تربیت نیروی انسانی غیر قابل انکار است (۵، ۶). در واقع بی‌نظمی بطور همزمان بر کمیت و کیفیت یاددهی و آموزش از سوی استادان تأثیری منفی می‌گذارد، و از این طریق موجب افت تحصیلی در دانشجویان می‌شود (۷). با عدم حضور به موقع دانشجویان در کلاس‌های آموزشی، رفته رفته نوعی عادت میان دانشجویان و استادان رواج می‌یابد که ترم تحصیلی را با تاخیری چند هفته‌ای آغاز کنند که البته بدین گونه برخی دروس آموزشی ناتمام رها می‌شود و آموزش کامل دروس براساس سرفصل‌ها انجام نمی‌شود و یا دانشجویان مجبور می‌شوند دروس باقیمانده را تنها از طریق کتاب و بدون کمک استاد، فراگیرند. البته در برخی موارد نیز برگزاری کلاس‌های فشرده و جبرانی با حالتی شتابزده و کسل‌کننده چاره کار خواهد بود.

تاکنون در برخی پژوهش‌ها تبعات منفی تشکیل نشدن کلاس‌ها و یا عدم حضور دانشجویان در کلاس‌ها ذکر گردیده است. عدم حضور در کلاس‌های درس، محیط پویای یاددهی -

یادگیری را مختل می‌نماید و آن‌جا را به محیطی کسالت آور تبدیل می‌کند (۸). به طور معمول دانشجویانی که در کلاس حضور دارند، بحث و توصیف مفاهیم مهم مانند دیدگاه استاد در مورد مطالب درسی، سؤالات و پیشنهادهای سایر دانشجویان را شنیده و اطلاعات خود را با سایر دانشجویان رد و بدل می‌کنند. این امر باعث افزایش تعامل فردی فراگیران و مدرسین می‌شود (۹). اساتید میتوانند در کلاس با مواجه کردن دانشجویان با تکالیف و مطالب جدید، دانشجو را به سطح شناختی بالاتری برسانند (۱۰)، بنابراین کلاس درس محل مناسبی برای انتقال تجربیات استادان به دانشجویان و درک بهتر مطالب درسی است (۱۱). در پژوهش انجام شده توسط زمان زاده و همکاران در میان مربیان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز نتایج نشان داد، مربیان معتقد بودند رعایت انضباط از سوی دانشجویان برای حضور در عرصه بالینی از عوامل تأثیرگذار در ارتقای آموزش بالینی است (۱۲).

از آنجا که اعضاء هیات علمی سه وظیفه آموزش، پرورش و پژوهش را برعهده دارند لذا افرادی شاخص و اثرگذار در سیستم آموزشی دانشگاه‌ها محسوب شده و می‌توانند بصورت مستقیم بر رفتار دانشجویان موثر باشند (۱۳). از سویی دیگر پرسش و نظرخواهی از آنان می‌تواند راه حل‌های مناسبی برای کاهش بی‌نظمی در برگزاری کلاس‌های آغاز ترم تحصیلی را ارائه دهد، بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین علل بی‌نظمی در آغاز ترم تحصیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی از منظر اعضاء هیات علمی، انجام پذیرفت.

## روش کار

مطالعه توصیفی مقطعی حاضر در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴، در میان اعضاء هیات علمی سه دانشگاه علوم پزشکی (بابل، شهید بهشتی و ایران)، و از سه دانشکده پزشکی، پیراپزشکی و بهداشت به اجرا در آمد. انتخاب آنان برای شرکت در این مطالعه به شیوه در دسترس و با توجه به همکاری و تمایل آنها برای پاسخگویی به پرسشنامه بود. اعضاء هیات علمی که

تمایلی برای حضور در مطالعه نداشتند و یا پرسشنامه‌هایی که بیش از ۵۰٪ سوالات بی‌پاسخ بودند از مطالعه کنار گذاشته شدند.

در این مطالعه طراحی و روانسنجی پرسشنامه طبق روش Waltz (۲۰۱۰) (۱۴)، انجام گردید: ۱) تعریف مفهوم بی‌نظمی در جامعه و دانشگاه با مروری بر کتب و مقالات، ۲) طراحی گویه‌های پرسشنامه با استفاده از منابع موجود در ایران و سایر کشورها، ۳) تعیین روایی پرسشنامه، ۴) تعیین پایایی پرسشنامه.

مرحله‌ی اول: در این مرحله با مطالعه‌ی هدفمند و مرور مقالات مربوطه مفهوم بی‌نظمی و بی‌نظمی در دانشگاه تعریف شد.

مرحله‌ی دوم: در این مرحله با الهام از مستندات، مقالات و پرسشنامه‌های موجود در ایران و سایر کشورها گویه‌های مربوط به پرسشنامه طراحی گردید.

مرحله سوم: پس از تهیه گویه‌های پرسشنامه، جهت بررسی و تعیین روایی آنها از روایی صوری کیفی استفاده شد. برای تعیین روایی صوری کیفی از ۱۰ نفر اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها درخواست گردید که گویه‌های پرسشنامه را از نظر سادگی، دستور زبان فارسی و وضوح مورد بررسی قرار داده و نظرشان را بیان نمایند. سوالاتی که از نظر این ۱۰ نفر واضح و مشخص نبودند حذف شدند.

مرحله چهارم: پایایی که از طریق روش آزمون بازآزمون انجام شد.

در کل ۱۰ تن از اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها در روانسنجی پرسشنامه همکاری نمودند که در فاز انجام پژوهش این ۱۰ نفر حذف شدند، یعنی جامعه‌ای که پرسشنامه را تکمیل کردند شامل این ۱۰ نفر نبودند. شایان ذکر است که در خصوص روایی و پایایی پرسشنامه، نسخه اولیه پرسشنامه برای بررسی روایی صوری و محتوایی در اختیار ۱۰ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی بابل، شهیدبهشتی و ایران قرار داده شد و پس از اعمال نظرات با استفاده از روش

آزمون- بازآزمون، پایایی پرسشنامه ( $r=0/82$ ) مورد تایید قرار گرفت. پس از تعیین روایی و پایایی پرسشنامه در اختیار اعضای هیات علمی سه دانشگاه قرار گرفت.

پرسشنامه مورد استفاده مشتمل بر ۲۲ سوال و چهار بخش بود.

بخش اول شامل پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک از جمله جنسیت، دانشگاه و دانشکده محل کار، سابقه کار، سابقه تدریس، و مرتبه علمی عضو هیات علمی بود.

بخش دوم، ۸ سوال در مورد علل اصلی غیبت دانشجویان در اولین جلسه شروع ترم تحصیلی بود که با مقیاس لیکرت (کاملاً موافقم، تا حدی موافقم، نظری ندارم، تا حدی مخالفم، کاملاً مخالفم) مورد ارزیابی قرار گرفتند. سپس میانگین و انحراف معیار هر یک از سوالات با اختصاص نمراتی از یک تا پنج تعیین شد.

بخش سوم ۵ سوال مشتمل بر سوالاتی از اعضای هیات علمی در مورد عاملان بی‌نظمی و یا تاخیر یک یا چند هفته‌ای آغاز ترم بود که پاسخ این سوال بصورت پنج گزینه استادان، دانشجویان، مسئولان آموزشی، مسئولان رفاهی و سایر افراد تعریف شده بود. شرکت کنندگان در پاسخ به این سوال باید برای هر یک از موارد پنج گانه ذکر شده نمره‌ای از صفر تا پنج را تعیین می‌کردند که صفر به معنای «به هیچ وجه» و پنج به معنای «کاملاً مقصر» بود.

بخش چهارم: شامل ۳ سوال در خصوص اقدامات انجام شده در ارتباط با محدود کردن و پیشگیری از بی‌نظمی و همچنین روبرو شدن با این عامل در ترم‌های گذشته، چگونگی تشکیل کلاس استادان، و ضرورت پیشگیری از بی‌نظمی بود.

پس از جمع‌آوری داده‌ها و ورود به کامپیوتر، پردازش آنها توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ و به کمک شاخص‌های آمار توصیفی، شاخص‌های آماری مرکزی و پراکندگی میانگین و انحراف معیار انجام پذیرفت.

به‌منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، هدف از انجام پژوهش برای اعضای هیات علمی شرکت کننده در مطالعه توضیح داده

حداکثر سابقه تدریس شرکت کنندگان به ترتیب ۱ و ۳۵ سال با میانگین  $۸/۶ \pm ۱۵/۲۴$  سال بود. اطلاعات بیشتر در این مورد در جدول ۱ ارائه شده است.

شد و به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات این پژوهش به صورت کلی و بدون ذکر نام، مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

### یافته ها

از ۵۹ عضو هیات علمی شرکت کننده در مطالعه ۳۴ نفر مرد و بیشترین تعداد آنها (۲۳ نفر) استادیار بودند. حداقل و

جدول ۱: توزیع فراوانی ویژگی‌های اعضای هیات علمی شرکت کننده در پژوهش (n=۵۹)

| متغیر            | سطح                          | تعداد |
|------------------|------------------------------|-------|
| جنس              | مرد                          | ۳۴    |
|                  | زن                           | ۲۴    |
| دانشگاه محل خدمت | دانشگاه علوم پزشکی بابل      | ۴۱    |
|                  | دانشگاه علوم پزشکی ایران     | ۶     |
|                  | دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی | ۱۲    |
| دانشکده محل خدمت | پزشکی                        | ۲۷    |
|                  | پیراپزشکی                    | ۱۴    |
|                  | بهداشت                       | ۱۸    |
| مرتبۀ علمی       | مرئی                         | ۱۸    |
|                  | استادیار                     | ۲۳    |
|                  | دانشیار                      | ۱۴    |
|                  | استاد                        | ۴     |
| سابقه تدریس      | ۱ تا ۱۰ سال                  | ۱۳    |
|                  | ۱۱ تا ۲۰ سال                 | ۱۴    |
|                  | بیشتر از ۲۱ سال              | ۱۹    |

ترم تحصیلی ( $۱/۲۸ \pm ۳/۷۴$ ) بود. البته حدود نیمی از اعضای هیات علمی (۲۷ نفر -  $۴۵/۸\%$ ) ترغیب خانواده و ۱۳ نفر (۲۲٪) نیز عدم حضور اساتید برای تشکیل کلاس‌ها را در نخستین هفته‌ها از علل مهم عدم حضور دانشجویان در اوایل ترم در دانشگاه بیان نمودند (جدول ۲).

پرسش از اعضای هیات علمی در خصوص علل غیبت دانشجویان نشان داد که به عقیده آنان از میان انواع علل و گزینه‌ها، مهمترین عامل غیبت، ترغیب دوستان برای شرکت نکردن در کلاس‌های آغاز ترم ( $۰/۷۷۳ \pm ۴/۲۹$ ) و پس از آن مهیا نبودن امکانات رفاهی همانند خوابگاه و غذاخوری در آغاز

جدول ۲: علل غیبت دانشجویان در کلاس درس در آغاز ترم تحصیلی از منظر اعضای هیات علمی

| چرا در اولین جلسه شروع هر ترم دانشجویان غیبت می کنند؟                 | کاملاً مخالفم | تا حدی مخالفم | نظری ندارم | تا حدی موافقم | کاملاً موافقم | انحراف معیار $\pm$ میانگین |
|---|---------------|---------------|------------|---------------|---------------|----------------------------|
| به دلیل اینکه آموزش دانشکده تاکید جدی نمی کند.                        | ۳             | ۷             | ۷          | ۲۸            | ۱۲            | $۳/۶۸ \pm ۱/۱۰$            |
| به خاطر اینکه همه امور از جمله امور آموزشی در آغاز ترم هماهنگ نیستند. | ۵             | ۸             | ۷          | ۲۶            | ۱۲            | $۳/۵۵ \pm ۱/۲۱$            |
| چون دانشجویان از تبعات غیبت خود آگاه نیستند.                          | ۷             | ۱۱            | ۷          | ۱۹            | ۱۳            | $۳/۳۵ \pm ۱/۳۵$            |
| احتمالاً خانواده ها دانشجویان را به غیبت ترغیب می کنند.               | ۲۷            | ۱۱            | ۹          | ۸             | ۳             | $۲/۱۲ \pm ۱/۲۸$            |

|              |    |    |   |    |    |  |
|--------------|----|----|---|----|----|--|
| ۲/۷۶ ± ۱/۲۸  | ۳  | ۲۰ | ۸ | ۱۴ | ۱۳ | چون استادان در کلاس‌های اول ترم حضور نمی‌یابند.                        |
| ۳/۶۲ ± ۱/۳۰  | ۱۶ | ۲۴ | ۴ | ۸  | ۶  | چون احتمال تشکیل کلاسها در هفته یا هفته‌های اول ترم ضعیف است.          |
| ۴/۲۹ ± ۰/۷۷۳ | ۲۵ | ۲۸ | ۲ | ۳  | ۰  | چون دوستان یکدیگر را به غیبت در هفته اول ترغیب می‌کنند.                |
| ۳/۷۴ ± ۱/۲۸  | ۲۰ | ۱۹ | ۸ | ۶  | ۵  | چون امکانات رفاهی مانند خوابگاه و سلف همزمان با شروع ترم آماده نیستند. |

رفاهی (۳/۱۸ ± ۱/۴۹) هستند. البته چند نفر از اعضای هیات علمی نیز (۲ نفر) دانشجویان را بی‌تقصیر معرفی کردند و ۵ نفر از آنها مسولان تامین امکانات رفاهی را بی‌تقصیر در غیبت دانشجویان در آغاز ترم دانستند (جدول ۳).

اعضای هیات علمی در پاسخ به این سوال که «مقصر یا عامل اصلی وجود بی‌نظمی و غیبت دانشجویان در آغاز ترم چه افرادی هستند؟» بیان کردند مهمترین عامل خود دانشجویان (۳/۷۲ ± ۱/۲۹) و در درجه بعد مسولان تامین امکانات

جدول ۳: عوامل غیبت دانشجویان در کلاس درس در آغاز ترم تحصیلی از منظر اعضای هیات علمی (n=۵۹)

| انحراف معیار ± میانگین | نمره دهی از صفر تا ۵ |    |    |    |    |    | عامل اصلی بی‌نظمی در آغاز ترم چه کسی است؟ |
|------------------------|----------------------|----|----|----|----|----|---|
|                        | ۵                    | ۴  | ۳  | ۲  | ۱  | ۰  |   |
| ۲/۰۱ ± ۱/۶۰            | ۵                    | ۵  | ۱۲ | ۱۰ | ۱۰ | ۱۳ | استادان (اعضای هیات علمی)                 |
| ۳/۷۲ ± ۱/۲۹            | ۱۹                   | ۱۵ | ۱۴ | ۳  | ۲  | ۲  | دانشجویان                                 |
| ۲/۷۰ ± ۱/۵۹            | ۸                    | ۱۲ | ۱۳ | ۱۱ | ۵  | ۸  | مسولان آموزشی                             |
| ۳/۱۸ ± ۱/۴۹            | ۱۱                   | ۱۵ | ۱۵ | ۶  | ۳  | ۵  | مسولان رفاهی (خوابگاه و سلف)              |

توجه به اینکه دانشجویانی که در یک کلاس حضور دارند معمولاً در رده سنی تقریباً یکسان و با افکار مشابه و تاثیرپذیر نسبت به هم هستند، بنابراین بدیهی است که هماهنگی و همکاری دانشجویان برای عدم حضور در کلاس‌های آغاز ترم عامل بسیار اثرگذاری باشد و دوستان برای ایجاد این نوع از بی‌نظمی از یکدیگر به شدت تاثیر می‌پذیرند. به همین علت وجود قوانین هدفمند برای برهم زدن این نوع هماهنگی نامطلوب ضروری به نظر می‌رسد. در پژوهشی توسط Timmins و همکاران نیز نتایج نشان داد تداوم حضور دانشجویان در کلاس‌های درس در سایه تداوم پایش و کنترل امکان پذیر بوده و وجود قوانین هدفمند در جهت توسعه و الزام در حضور در کلاس‌ها ضروری است (۱۵).

در مطالعه حاضر یکی از عوامل اثرگذار بر گسترش بی‌نظمی میان دانشجویان، مهیا نبودن امکانات رفاهی همانند خوابگاه و غذاخوری در هفته‌های آغازین ترم تحصیلی معرفی گردید. در

در مورد این پرسش از اعضای هیات علمی که «آیا حضور به موقع در آغاز ترم تحصیلی را می‌پسندید؟» ۵۰ نفر (۸۴/۵٪) از آنان به این سوال پاسخ مثبت دادند. البته لازم به ذکر است که در همین ارتباط، ۱۸ نفر از اعضای هیات علمی اعلام نمودند که از سوی مسئولان آموزشی اقداماتی جهت کنترل بی‌نظمی در آغاز ترم صورت گرفته است و ۴۷ نفر (۷۹/۷٪) پیشگیری از وقوع بی‌نظمی در آغاز ترم را لازم و ضروری دانستند.

### بحث

در پژوهش حاضر که با هدف تعیین علل بی‌نظمی در آغاز ترم تحصیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی از منظر اعضای هیات علمی انجام پذیرفت، مشخص گردید که مهمترین عامل غیبت دانشجویان در آغاز ترم تحصیلی ترغیب همکلاسان برای شرکت نکردن در کلاس‌های آغاز ترم بود. به نظر می‌رسد با

Gump نیز نشان داد که اهمیت دادن اساتید به حضور در کلاس یکی از عوامل بسیار مهم انگیزشی جهت شرکت دانشجویان در کلاس‌های درس بشمار می‌آید (۱۹). البته نتایج تحقیق فسیحی هرنندی و همکاران نیز نشان داد که در کنار تاکید اساتید، تسلط علمی آنان از عوامل مؤثر بر حضور دانشجویان در کلاس‌های درسی است و از نظر دانشجویان بیشترین سهم را به خود اختصاص می‌دهد (۱۱).

از جمله نقاط قوت مطالعه حاضر پرداختن به موضوعی به نام بی‌نظمی در برگزاری کلاس‌های درسی بود که موضوعی شایع اما کمتر به آن پرداخته شده است در حالیکه در کیفیت خدمات آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی از نقش قابل ملاحظه‌ای برخوردار است و تاکنون مطالعه‌ای در این خصوص در دانشگاه‌های علوم پزشکی انجام نشده است. از نقاط ضعف مطالعه حاضر شیوه نمونه برداری است که به طریقه در دسترس انجام شد که البته به دلیل مشغله آموزشی و پژوهشی اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها، امری دور از ذهن به نظر نمی‌رسد.

### نتیجه گیری

با توجه به یافته‌های این پژوهش، وقوع بی‌نظمی در آغاز ترم تحصیلی گرچه به عوامل مختلفی اعم از عملکرد مسئولان آموزشی و رفاهی و حتی اعضای هیات علمی وابسته است اما بیش از هر چیز به هماهنگی ناپسند بین دانشجویان وابسته است. از این رو مقابله با چنین پدیده‌ای مستلزم راهکارهای چند جانبه و اقدام از جنبه‌های مختلف است.

### تشکر و قدردانی

این پژوهش حاصل بخشی از طرح تحقیقاتی مصوب در معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل می‌باشد. لذا بدین وسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل جهت حمایت مالی از انجام پژوهش (به شماره ۹۴۴۱۷۱۸) و کد اخلاق

نتیجه‌ای نسبتاً مشابه در مطالعه امیدوار و همکاران نیز عدم وجود امکانات رفاهی یکی از علل مهم غیبت دانشجویان از کلاس‌های بالینی بوده است (۱۶). مهیا نبودن امکانات رفاهی همچون خوابگاه و غذاخوری در روزهای آغازین ترم یکی از عمده‌ترین مشکلات دانشجویان به خصوص دانشجویان شهرستانی و نیازمند خوابگاه محسوب می‌شود و چنانچه این مشکل در اوایل ترم به شکل مناسبی حل و فصل نشود، نمی‌توان از دانشجویان انتظار منضبط بودن و حضور به موقع در کلاس درس را داشت. بنابراین توصیه می‌شود معاونین فرهنگی و مسولان رفاهی به این امر توجه لازم را مبذول دارند.

پرسش از اعضاء هیات علمی در خصوص عاملین اصلی گسترش بی‌نظمی در آغاز ترم تحصیلی نشان داد، که ایشان معتقد بودند عامل اصلی خود دانشجویان و در درجه بعدی مسولان آموزشی هستند. در پژوهش رضایی و همکاران نیز که با هدف تعیین عوامل مؤثر بر حضور دانشجویان در کلاس درس از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان انجام پذیرفت، دانشجویان مهمترین عامل برای غیبت از کلاس‌های درسی معرفی شدند (۱۷). در تحقیق نوایی و همکاران با هدف تعیین علل غیبت از کلاس و عدم توجه به درس بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی نیز نتایج نشان داد مسولین آموزشی و مشکلات برنامه آموزشی (زمان تشکیل و برنامه فشرده کلاس‌ها) نقش موثری در غیبت دانشجویان از کلاس داشتند (۱۸). در واقع به نظر میرسد، عدم برنامه ریزی صحیح از سوی مسولان آموزشی، و به دنبال آن فشار و خستگی ناشی از کلاس‌های آموزشی، حضور دانشجویان را در آغاز ترم تحصیلی تحت الشعاع قرار می‌دهد. بنابراین توصیه می‌شود مسولان آموزشی در برنامه‌ریزی کلاس‌ها به گونه‌ای عمل کنند که رغبت دانشجویان برای حضور در دانشگاه و کلاس درس افزایش یابد.

براساس یافته‌های این مطالعه ۵ نفر از اعضاء هیات علمی، خود را مقصر اصلی بی‌نظمی در برگزاری کلاس‌ها و عدم حضور دانشجویان در هفته‌های آغازین ترم معرفی کردند. مطالعه‌ی

پژوهش حاضر را امکان‌پذیر نمودند، قدردانی می‌گردد. (MUBABOL.HRC.1394.315) و همچنین از همکاری کلیه اعضاء هیات علمی دانشگاه‌های مورد مطالعه که اجرای

## References

1. Mousavie Anijdan S.H, Tirgar A, Pouyakian M, Javanshir KH, Alimohammadi I, Jahanian I, Parvaneh M. *Educational. Experts' viewpoints about irregularities in classes in the beginning of each semester*. Journal Medical Education Development 2017; 12(3): 181-90. [Persian].
2. Azizollah A, Abolghasem F, Mohammad Amin D. *The Relationship between Organizational Culture and Organizational Commitment in Zahedan University of Medical Sciences*. Global Journal of Health Science 2015; 8(7):195-202.
3. Tirgar A, Kazemi F, Babazadeh S, Aghalari Z, Gholinia-Ahangar H. *Assessing the Students' Viewpoint about teaching a course by several lecturer in Babol University of Medical Sciences*. Research in Medical Education 2018; 10(1): 38-30. [Persian].
4. Resnik DB. *Responsibility for health: personal, social, and environmental*. Journal of Medical Ethics 2007; 33(8): 444-445.
5. Alam A. *How do medical students in their clinical years perceive basic sciences courses at King Saud University?*. Annals of Saudi Medicine 2011; 31(1): 58-61.
6. Zavlin D, Jubbal KT, Noé JG, Gansbacher B. *A comparison of medical education in Germany and the United States: from applying to medical school to the beginnings of residency*. GMS German Medical Science 2017.
7. Abolbashari S, Moonaghi HK, Bazzaz MM. *Medical faculties' view about the importance of educational roles*. Advances in Medical Education and Practice 2018; 9: 417-422.
8. Devadoss S, Foltz J. *Evaluation of factors influencing student class attendance and performance*. American Journal of Agricultural Economics 1996; 78 (3): 499- 507.
9. Sleigh MJ, Ritzer DR. *Encouraging student attendance*. Association for Psychological Science 2001; 14(9): 19-20.
10. Saif, A. *Modern Educational Psychology*. Tehran. Dawran Publication 2012. [Persian].
11. Fasihi Harandi T, Aziz Zade Forozi M. *Factors Affecting Nursing and Midwifery Students Attend Classes Theoretical Perspective Kerman Secret*. Studies Journal of Medical Education 2007; 4(2): 100- 107. [Persian].
12. Zamanzadeh V, Abdollahzadeh F, Lotfi M, Aghazadeh A. *Assessing Clinical Education Fields from the Viewpoints of Nursing and Midwifery Instructors in Tabriz University of Medical Sciences, 2006*. Iranian Journal of Medical Education 2008; 7(2): 299-307. [Persian].
13. Tirgar A, Kazemi F, Babazadeh S, Aghalari Z. *Assessing the Viewpoint of the Professors about Teaching a Course by Several Lecturers in Babol University of Medical Sciences*. Journal of Medical Education and Development 2019; 12(33): 13-25.

14. Waltz CF, Strickland OL, Lenz ER. *Measurement in nursing and health research*: Springer Publishing Company 2010.
15. Timmins F, Kaliszer M. *Attitudes to absenteeism among diploma nursing students in Ireland, an exploratory descriptive survey*. Nursing Education Today 2002; 22(7): 578-88.
16. Omidvar S, Bakouee F, Salmalian H. *Clinical Education Problems: the Viewpoints of Midwifery Students in Babol Medical University*. Iranian Journal of Medical Education 2005; 5(2): 15-21. [Persian].
17. Rezaei Z, Karimianpour G, Vahabi A, Mohabati F, Gavili A, Habibi Y et al. *Frequency of class attendance among university students and factors influencing it from the viewpoints of students in Kurdistan University of Medical Sciences*. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty 2017; 3(2): 30-37. [Persian].
18. Nabavi S, Safavi M. *Causes of Absenteeism and Lack of Attention to the Instructions among Medical Students of Islamic Azad University, Tehran Medical Branch*. Medical Sciences Journal of Islamic Azad University 2011; 21(3): 227-32. [Persian].
19. Gump SE. *Keep Students Coming by Keeping Them Interested: Motivators for Class Attendance*. College Student Journal 2004; 38(1): 157-161.

## *Reasons for Classes Irregularity at the Beginning of Each Semester from the Viewpoint of Faculty Members*

*Tirgar A (PhD)<sup>1\*</sup>, Mousavie Anijdan S H (PhD)<sup>2</sup>, Pouyakian M (PhD)<sup>3</sup>, Javanshir Kh (PhD)<sup>4</sup>, Aghalari Z (MSc)<sup>5</sup>*

<sup>1</sup> Professor, Social Determinate of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

<sup>2</sup> Assistant professor, Allied Medicine Faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

<sup>3</sup> Assistant professor, Department of Occupational Health and Safety, School of Public Health and Safety, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

<sup>4</sup> Associate Professor, Mobility Impairment Research Center, Physiotherapy Department, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

<sup>5</sup> MSc of Environmental Health Engineer, School of Health, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

**Received:** 18 Sep 2019

**Revised:** 16 Nov 2019

**Accepted:** 26 Feb 2020

### **Abstract**

**Introduction:** Holding classes based on a university-set date is a form of discipline and compliance with educational regulations. But what we currently observe is one or more weeks of delay in starting the semester. This study aimed to determine the causes of irregularities at the beginning of each semester in medical universities from the viewpoint of faculty members.

**Methods:** This cross-sectional descriptive study was conducted in 2016, using the available sampling method on 59 faculty members of three Universities of Medical Sciences (Babol, Shahid Beheshti and Iran). The research tool was a 22-item questionnaire consisting of four sections on factors affecting irregularities. The validity of the research tool was confirmed by six faculty members and its reliability was confirmed by the test-retest method ( $r = 0.82$ ).

**Result:** The majority of faculty members participating in the study were male (34 people), most of them were assistant professors (23 people) with the average work experience of  $15.24 \pm 8.6$  years. Asking them about the reasons for the students' absence showed that they believed the most important reason was their friends persuading them not to attend the first classes of each semester ( $4.29 \pm 0.773$ ) and the lack of facilities such as dormitory and dining room at the beginning of the semester ( $3.74 \pm 1.28$ ).

**Conclusion:** According to the findings, the occurrence of irregularities at the beginning of university semesters is influenced by various factors, especially encouraging classmates not to attend the classes, but the teachers can prevent it with their desired influence.

**Keywords:** Medical students, Faculty members, University

**This paper should be cited as:**

Tirgar A, Mousavie Anijdan S H, Pouyakian M, Javanshir Kh, Aghalari Z. *Reasons for Classes Irregularity at the Beginning of Each Semester from the Viewpoint of Faculty Members* J Med Edu Dev; 14 (4): page286-294

\* **Corresponding Author: Tel: +989113133781, Email: a.tirgar@mubabol.ac.ir**